

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

THE DEVELOPMENT OF TEACHERS' PARTICIPATION IN THE OPERATION OF
STUDENT CARE SYSTEM OF KHAO PHANOMBAEKSUEKSA SCHOOL UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SURAT THANI CHUMPHON

ณัฐยาณี เทพนรินทร์¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.บรรจง เจริญสุข² ดร.สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์²
Natayani Thepnarin¹ Asst. Prof. Dr. Bunjong Charoensuk² Dr. Sathaporn SangkhaoSuthirak²

1 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทรศัพท์ 085-7835547 อีเมล bianny052523@gmail.com

2 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทรศัพท์ 077-913381 อีเมล graduate@sru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) เพื่อประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแทกการ์ท ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) จำนวน 2 วนรอบ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน พบว่าโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 ด้านการคัดกรองนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ปัญหาด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนตามลำดับ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินการโดยใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีคะแนนสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.37 และกิจกรรมการปฏิบัติ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการมากกว่าก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุดโดยครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับดีมาก และการประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.56

คำสำคัญ : วิจัยปฏิบัติการ, การพัฒนาการมีส่วนร่วมของครู, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to study the problems of teachers' participation in the operation of student care system, 2) to develop the teachers' participation in the operation of student care system, and 3) to evaluate the development of teachers' participation in the operation

of student care system of Khao Phanombaeksueksa School under The Secondary Educational Service Area Office Surat Thani Chumphon. This study was conducted by action research method by Kemmis and McTaggart including four steps: planning, action, observation, and reflection; and consisted of two cycles. The target group included 14 teachers. Data were collected by a questionnaire, a cognitive assessment form, and a satisfaction assessment form. Data were analyzed by mean, standard deviation, percentage, and content analysis.

The research findings were as follows. 1) The problems of the teachers' participation showed that the overall problems of the participation in five aspects were high, with an average of 3.92, ranked in descending order: student screening, student transfer, student problem prevention and resolution, knowing individual students, and student promotion and development, respectively. The development of the teachers' participation carried out using the workshop showed that the post-workshop score was higher than the pre-workshop score with an average score of 6.37 percent. In addition, it was found that the teachers had more knowledge and understanding after attending the workshop than before attending the workshop at the highest level and the teachers' participation in five aspects was good. The assessment of satisfaction towards the development showed that the satisfaction was very high with an average of 4.56.

Keywords : action research, development of teachers' participation, student care system

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักในการจัดการศึกษาตามมาตรา 6 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และกำหนดแนวการศึกษาไว้ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ในการจัดการศึกษาต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ และทุกภาคส่วนของสังคม ถือว่ามีหน้าที่ในการช่วยกันดูแลบุตรหลาน เพื่อให้การจัดการศึกษาสำเร็จผลบรรลุจุดหมายของหลักสูตร โดยให้ถือว่าหน้าที่ในการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนในสังคม หลักการคือส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคนของชาติและเต็มตามศักยภาพ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลที่บ้านและโรงเรียนเป็นหลัก ภาคส่วนอื่น ๆ ทางสังคมเป็นส่วนส่งเสริมสนับสนุนโดยมีเป้าหมายถึงนักเรียนได้รับการดูแลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามจุดหมายของหลักสูตร

การพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมและคุณภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และสามารถปรับตัวได้ในสังคม ตามที่สังคมมุ่งหวังไว้โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากการดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนในด้านต่าง ๆ แล้ว การป้องกันและดูแลช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาอันเนื่องมาจากสภาพสังคม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคมทั้งในมิติด้านบวกและด้านลบ โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความเครียด ความทุกข์ วิดกกังวล ทำให้เกิดการปรับตัวของเยาวชนที่ไม่เหมาะสม เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งก่อให้เกิดภาวะวิกฤติทางสังคม ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555 : 5) และทำให้เยาวชนใช้ชีวิตและเลือกเส้นทางเดินในทางที่ผิด โดยเฉพาะเยาวชนในวัยเรียน ซึ่งเป็นวัยรุ่นต้องการค้นหาตนเอง หากขาดการดูแลช่วยเหลือ ประคับประคองจากคนใกล้ชิด อาจหลงผิดและชีวิตเสียหายและไม่เป็นไปตามความประสงค์ของครอบครัวและสังคม ภาพความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็น

หลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการให้คำแนะนำ ปรีกษาอย่างใกล้ชิด โดยอาศัยความรัก ความเมตตาที่มีต่อศิษย์ และทำหน้าที่ครูด้วยความภาคภูมิใจตามบทบาทหน้าที่ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้พัฒนาเติบโต งอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมและบรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบครู พ.ศ.2553 โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ได้กำหนดหลักมาตรฐานตำแหน่งครูไว้ตามมาตรา 42 ให้ครูปฏิบัติหน้าที่หลักเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการของสถานศึกษา และพัฒนาวิชาชีพ โดยกำหนดให้งานการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นภาระงานหนึ่งในมาตรฐานตำแหน่งครู ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษามีงานสำคัญอยู่ 4 งาน คือ งานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานการเงินพัสดุ และงานบริหารทั่วไป ซึ่งส่งเสริมและสนับสนุนกัน เพื่อให้ภารกิจของโรงเรียนสำเร็จคือการพัฒนาตัวนักเรียนเป็นเป้าหมายสุดท้าย งานดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นส่วนประกอบของงานกิจการนักเรียนซึ่งอยู่ในงานบริหารทั่วไปเป็นงานสำคัญยิ่ง เพราะสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดระบบบริหารจัดการให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : คำนำ) สถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียนและแก้ปัญหาสังคม จึงต้องทำกระบวนการจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง โดยมุ่งหวังให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดำเนินที่สำคัญและสำคัญที่สุดคือ บทบาทของผู้บริหารที่ต้องดูแลเอาใจใส่นักเรียนในความดูแลทุกคนอย่างเต็มความสามารถด้วยความรัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร และดำเนินการอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้ความช่วยเหลือทั้งในเชิงสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาตลอดจนการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายสำหรับให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินการในเรื่องนี้ได้เกิดประสิทธิภาพให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานอื่นและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยกำหนดแนวทางในการดำเนินการใน 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน การคัดกรองนักเรียนโดยพิจารณาข้อมูลพื้นฐานเพื่อแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มที่มีปัญหาหรือกลุ่มเสี่ยงเพื่อความสะดวกในการดูแลช่วยเหลือ การป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยใช้วิธีการที่หลากหลายและใกล้ชิดเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนให้นักเรียนที่อยู่ในความดูแลมีความภาคภูมิใจ มีคุณภาพให้เด็กที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงกลับมาเป็นเด็กปกติ และประการสุดท้ายคือ การส่งต่อนักเรียนในกรณีปัญหาจากการเยียวยาแก้ไข ต้องส่งต่อนักเรียนไปผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเฉพาะกรณี ซึ่งกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายดังกล่าวแล้ว แต่สำคัญที่สุดคือผู้มีหน้าที่โดยตรง คือความร่วมมือจากครูทุกคนในสถานศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายทุกงานร่วมกันโดยผ่านการกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานของการปฏิบัติงานและตรวจสอบประเมินผลได้ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2562 : 16) หากการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ย่อมส่งผลให้เด็กที่มีปัญหาได้รับการแก้ไขและเกิดผลสำเร็จในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายรวมกันทั้งสิ้น 85 คน มีข้าราชการครูจำนวน 15 คน มีการบริหารงาน 4 ฝ่ายตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด คือ ฝ่ายวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารการเงินและพัสดุ และงานบริหารทั่วไป ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไปและหัวหน้างานกิจการนักเรียน ซึ่งต้องดูแลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยตรง จากสภาพบริบทของโรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนประจำตำบลอยู่ในชนบท ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพทำเป็นเกษตรกรทำสวนปาล์มและยางพาราเป็นหลัก รายได้ปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ การดูแลบุตรหลานค่อนข้างหละหลวม เพราะผู้ปกครองทำงานหนัก เวลาอบรมสั่งสอนหรือดูแลบุตรหลานค่อนข้างน้อย ประกอบกับสังคมในยุคปัจจุบันมียาเสพติดแพร่ระบาดไปทั่วยากในการควบคุม ระบบข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้การดูแลบุตรหลานไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยและควบคุมได้ยากประกอบที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กขาดผู้บริหารบ่อยและเป็นระยะเวลาานาน จากรายงานสรุปโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีการศึกษา 2561 พบว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการดำเนินงานอย่างไม่เป็นระบบส่งผลให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ เนื่องด้วยสาเหตุครูบางส่วนไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังไม่เข้าใจในกระบวนการวิธีการช่วยเหลือดูแลนักเรียน และจากผลจาก

การประชุมระดมความคิดของครูในกลุ่มงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ครูยังขาดความร่วมมือน้อยในระบบงานช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ด้วยมีภาระงานอันล้นมือ ความไม่เข้าใจในกระบวนการและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่ตรงกันส่งผลให้นักเรียนส่วนหนึ่งขาดการดูแลช่วยเหลือที่ถูกต้อง มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ครูทุกคนจึงต้องตระหนักและพัฒนานตนเองให้มีความสำคัญกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการที่จะพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงสนใจทำวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษาทุกคน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผน เพื่อพัฒนาลงมือ ขั้นตอนการปฏิบัติการตามแผน ขั้นตอนสังเกตผล และขั้นตอนสะท้อนผลของการพัฒนา โดยปฏิบัติการ 2 วนรอบ ทั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของครู พัฒนาการมีส่วนร่วมของครู และประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อสามารถให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถที่รอบรู้ไปแก้ปัญหา พัฒนา ปรับปรุงงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ความสำคัญของการวิจัย

ความสำคัญของการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญของการวิจัยดังนี้

1. ทำให้ทราบปัญหาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. ครูมีความรู้ความเข้าใจและนำไปใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
3. เป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปใช้ในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เนื้อหาที่ศึกษาประกอบด้วยกระบวนการ 5 ด้าน ดังนี้ 1.การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2.การคัดกรองนักเรียน 3.การป้องกันและแก้ไขปัญหา 4.การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 5.การส่งต่อ

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยและผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย ผู้วิจัย จำนวน 1 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 14 คน

2.1 คณะครูโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 14 คน

2.2 วิทยากรพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา (พสน) จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาและพื้นที่

ระยะเวลา ดำเนินการ 2 วนรอบ ดังนี้ วนรอบที่ 1 ใช้เวลา 1 ภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 (เดือนกรกฎาคม - ตุลาคม 2563) วนรอบที่ 2 ใช้เวลา 3 เดือนหลังจากเสร็จสิ้นในวนรอบที่ 1 (เดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2563 และ มกราคม 2564)

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา ตำบลป่าเว อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแทกการ์ท ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนผล การดำเนินการ 2 วนรอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม แบบประเมินการอบรม และแบบประเมินความพึงพอใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถาม การสังเกต การประชุม การประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม และการประเมินความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นในวนรอบที่ 1 และพบทวนปัญหา ปรับปรุงตามกระบวนการในวนรอบที่ 2 ดังกล่าวแล้ว ในการสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

จากการศึกษาปัญหาศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา ในภาพรวม พบว่า สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือปัญหาด้านการส่งต่อ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับโดยแต่ละด้านพบรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายรายละเอียด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความสะดวกในการเดินทางไปเยี่ยมบ้านของครูที่ปรึกษา มากที่สุด รองลงมาคือปัญหาความชัดเจนของข้อมูลในทะเบียนสะสมของนักเรียนแต่ละบุคคล และความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน ยังอยู่ในระดับที่มาก

ด้านที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ในภาพรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า การเก็บรักษาความลับผลการคัดกรองนักเรียนของครูที่ปรึกษามากที่สุด รองลงมาคือปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการแบ่งกลุ่มนักเรียนและความชัดเจนของตัวชี้วัดที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มนักเรียน ตามลำดับ

ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ในภาพรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนกลุ่มมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ มากที่สุด รองลงมาคือปัญหาความสนใจต่อกิจกรรมก่อนเรียน (Homeroom) ของนักเรียน และ ความต่อเนื่องในการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนของโรงเรียน ตามลำดับ

ด้านที่ 4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ในภาพรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ความเชื่อมั่นในตัวครูของนักเรียน มากที่สุด รองลงมาคือทักษะการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนของครูที่ปรึกษา และ ความต่อเนื่องในการให้คำปรึกษาของครูที่ปรึกษา ตามลำดับ

ด้านที่ 5 ด้านการส่งต่อ ในภาพรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ครูฝ่ายปกครองมีทักษะในการแก้ไขปัญหาที่ส่งต่อ มากที่สุด รองลงมาคือนักเรียนมีความพร้อมกับความช่วยเหลือจากครูที่ปรึกษาและบุคคลอื่น และการดำเนินงานมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ

2. ผลจากการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินการโดยใช้กิจกรรมหลักคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมการปฏิบัติภาคสนาม เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา พบข้อสรุปดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ในการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ผู้เข้ารับการอบรมสนใจให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ใช้เวลา 1 เดือน ผลการพัฒนาครั้งนี้ส่งผลให้ ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูได้รับความรู้ที่เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนต่อไป

ด้านที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน การดำเนินกิจกรรมเป็นกิจกรรมฝึกปฏิบัติจริง พบว่า ผลการพัฒนาครั้งนี้ส่งผลให้ ครูได้มีความเข้าใจเพื่อใช้ประกอบการจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการอย่างรวดเร็วและมีความแม่นยำ เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน พบว่า การดำเนินการให้ความรู้ จากการดำเนินการในวงรอบที่ 1 ยังไม่พบแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน จนนำเข้าสู่วงรอบที่ 2 กิจกรรมปฏิบัติการภาคสนาม ส่งผลครูได้มีความเข้าใจเพื่อใช้ประกอบการจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการอย่างรวดเร็วและมีความแม่นยำ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนต่อไป

ด้านที่ 4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1 นำเข้าปรับปรุงในวงรอบที่ 2 ทำให้ครูได้นำความรู้ไปใช้ดำเนินการให้คำปรึกษานักเรียนอย่างต่อเนื่องและติดตามนักเรียนอย่างใกล้ชิดทำให้นักเรียนที่มีปัญหาและนักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีความไว้วางใจในตัวครูที่ปรึกษาเพื่อร่วมหาทางแก้ไข ส่งผลให้นักเรียนในกลุ่มที่มีปัญหาและกลุ่มเสี่ยงลดปริมาณลงอย่างต่อเนื่อง ด้านการป้องกันและแก้ไขจึงควรมีการพัฒนาต่อไป

ด้านที่ 5 ด้านการส่งต่อ พบว่า ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญด้านการส่งต่อ ทั้ง 2 แบบ คือ การส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก ส่งผลให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็ว เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนต่อไป

3. ผลการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

3.1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจโดยเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขา

พนมแบกศึกษา โดยเปรียบเทียบผลรวมของคะแนนก่อนอบรมและหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีคะแนนสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.37

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา พบว่า ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ สามารถแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเขาพนมแบกศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 4.93 รองลงมาคือ ผลการพัฒนา ส่งผลให้โรงเรียนเขาพนมแบกศึกษามีครูมีความสามัคคีเพิ่มขึ้นมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.86 ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการพัฒนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.71 และสามารถนำประสบการณ์ครั้งนี้ไปใช้ในการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.64 ในขณะที่ ระยะเวลาในการพัฒนามีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ร้อยละ 4.29

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา ในครั้งนี้ มีประเด็นน่าสนใจที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเขาพนมแบกศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับมาก ผลสรุปเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะก่อนที่พัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา ยังไม่มีแนวทางในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ไม่มีการมอบหมายหน้าที่ ในแต่ละด้านให้กับครูและบุคลากรอย่างชัดเจน

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลศึกษาวิจัยของ จุติภรณ์ นิสสัย (2558) การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ที่พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต้องหาทางแก้ไขตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียนด้านกรพัฒนานักเรียน ด้านการแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านการป้องกันนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน สภาพที่ควรจะเป็นของการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งต้องหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้นตามลำดับดังนี้ ด้านการป้องกันนักเรียนด้านการส่งเสริมนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการแก้ไขปัญหานักเรียนด้านการพัฒนานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับต้องการพัฒนาตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ มงคลเมฆ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการพัฒนาศรรณะครูแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยพบว่า ปัญหาการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านทักษะ เรื่องการทำงานเป็นทีม และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านเจตคติเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ส่วนความต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศรรณะครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านความรู้เรื่องการบริหารหลักสูตรและการจัดการการเรียนรู้ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านเจตคติเรื่องการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสรี ตั้งเจริญ (2558) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในภาพรวม การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยมีการมีส่วนร่วมสูงสุดในด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2. จากการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือดูแลนักเรียนภายในโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยวิธีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมฝึกปฏิบัติที่มุ่งพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือดูแลนักเรียน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ ผลการพัฒนาพบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น เห็นได้จากผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ ครูมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงาน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในครั้งนี้ เห็นได้จากผลการศึกษาคำพิงพอใจของครูต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และได้แนวทางที่เป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้าน สู่การปฏิบัติในสถานการณ์จริง สามารถแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา ให้มีความยั่งยืนเพื่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ ปรมมาภรณ์ สนธิ (2560:20) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลคืบความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่าสถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องต่อนโยบายสถานศึกษา ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า สถานศึกษามีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด และด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่านักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและรวดเร็ว และสอดคล้องกับ ญรัฐจิฎา ใจสุทธิ (2559) ที่ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านตรอกนอง (ประทีปวาริราษฎร์วิทยา) อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านตรอกนอง (ประทีปวาริราษฎร์วิทยา) อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และมีระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านตรอกนอง (ประทีปวาริราษฎร์วิทยา) อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการคัดกรองนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษามีระดับประถมศึกษาส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียนมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และงานวิจัยของ Biddle (2009 : Abstract) ได้ศึกษาการศึกษาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงฆ่าตัวตาย โดยพบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมกลุ่มและรายบุคคลนอกจากนี้ยังพบว่า การบริหารงานที่อ่อนแอมีอิทธิพลต่อสังคม วัฒนธรรม นำมาซึ่งสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ด้อยคุณภาพการที่สถานศึกษาจะสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยปฏิบัติตามภารกิจตามกระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. ผลการประเมินการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา

3.1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า คะแนนผลการประเมินการประเมินความรู้ก่อนอบรมเชิงปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย 16.57 คิดเป็นร้อยละ 66.29 และผลการประเมินหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย 23.79 คิดเป็นร้อยละ 95.14 จากผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการของครูและบุคลากร สรุปได้ว่า ครูและบุคลากร มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 28.85 จากผลดังกล่าวเป็นเพราะครูและบุคลากรให้ความสนใจ และตั้งใจเข้ารับการอบรมเพื่อนำมาพัฒนาตนเองและพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน และก่อนการอบรมครูและบุคลากรทำคะแนนได้น้อยกว่านั้นอาจเป็นเพราะครูและบุคลากรไม่ได้นำความรู้ที่ได้ศึกษามานานไปใช้ในการปฏิบัติจริงและเมื่อได้กลับมาทบทวนรับความรู้โดยการอบรมอีกครั้งทำให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูและบุคลากร ควรจะนำความรู้ไปใช้และได้รับการอบรมพัฒนาตนเองอยู่เสมอให้มีความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาต่อไป

การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ ปญชร์ศม์ พันธุ์วัฒน์ (2560) ได้ทำการศึกษาคำพิงพอใจในรูปแบบการบริหารจัดการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพร้าววิทยาคม จังหวัด

เสียงใหม่ พบว่าครูกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารจัดการงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียนโดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) และยังสอดคล้องกับ วรรณพร กรตมาก (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการประเมินความรู้อย่างเข้าใจ ก่อนและหลังการใช้คู่มือเพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ .05

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา พบว่า ครูและบุคลากร มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ สามารถแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเขาพนมแบกศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 4.93 รองลงมาคือ ผลการพัฒนาส่งผลให้โรงเรียนเขาพนมแบกศึกษามีครูและบุคลากรมีความสามัคคีเพิ่มขึ้นมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.86 ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการพัฒนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.71 และสามารถนำประสบการณ์ครั้งนี้ไปใช้ในการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.64 ในขณะที่ ระยะเวลาในการพัฒนามีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ร้อยละ 4.29 จากผลการประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา ของครูและบุคลากรสรุปได้ว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลดังกล่าวเป็นเพราะก่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีปัญหาอยู่มากพอสมควร การดำเนินงานแต่ส่วนเป็นไปแบบไม่มีความเข้าใจ แต่เมื่อหลังจากการจัดอบรมปฏิบัติการกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการวงรอบที่ 1 และพัฒนาปรับปรุงในวงรอบที่ 2 โดยใช้กิจกรรมปฏิบัติการทำให้ปัญหาได้รับการแก้ไขอย่างเห็นได้ชัด ภาพรวมของครูและบุคลากรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาความพึงพอใจการพัฒนาของ วรรณพร กรตมาก (2559) ที่ศึกษาการพัฒนาคู่มือการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อคู่มือการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับพิศิษฐ์ แก้ววรรณ (2558) ที่ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา โดยประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการอบรมครู ซึ่งสรุปได้ว่า ด้านเจตคติ ครูมีความพึงพอใจต่อการจัดการอบรมครูที่ระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือดูแลนักเรียน ภายในโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือดูแลนักเรียน ในภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการคัดกรอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปัญหาด้านการส่งต่อ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ ส่วนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือดูแลนักเรียน 5 ด้านคือ ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ ด้านการส่งต่อ ได้ใช้กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการและกิจกรรมปฏิบัติ ส่วนผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือดูแลนักเรียน พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือดูแลนักเรียนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม และผลการประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือดูแลนักเรียนโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษาดังนี้

1. ควรส่งเสริม ให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของครูอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจให้ครูและบุคลากรได้พัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
2. ควรส่งเสริม ให้มีการติดตาม นิเทศ รายงาน การดำเนินงานระบบดูแลนักเรียนในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงและสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงประเด็น นำไปสู่การพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริง
3. ควรจัดทำรายงานผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อาจจัดทำในรูปแบบของรายเดือน เป็นการส่งเสริมให้ครูและบุคลากร ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง
4. ท่านผู้อำนวยการและหัวหน้างานบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายควรประชุมเพื่อแต่งตั้งคำสั่งหน้าที่รับผิดชอบ ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน เพื่อการดำเนินงานการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขอนแก่นศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปไว้ 4 ประเด็น คือ

1. จากผลการวิจัยที่พบ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนใหญ่เกิดจากการขาดการนิเทศ ติดตาม และขาดผู้รับผิดชอบงานแต่ละด้าน ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรทำโครงการศึกษาดูงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กับโรงเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นระดับเขตพื้นที่ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
2. งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นงานอีกส่วนหนึ่งซึ่งช่วยส่งเสริมพัฒนาชีวิตให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และจากผลการพัฒนาครั้งนี้ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นจึงมีความพร้อมในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น จึงควรศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมต่อไป
3. การมีแนวทางในการบริหารงานที่ชัดเจน ย่อมเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานที่ดี และจากการศึกษาครั้งนี้สถานศึกษาได้แนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับความร่วมมือในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน ได้มีการดำเนินการในทิศทางเดียวกัน จึงควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
4. ควรนำงานวิจัยเรื่องการพัฒนาความร่วมมือของครูไปพัฒนาการดำเนินงาน อีก 3 ฝ่าย ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารงานงบประมาณ เพื่อการดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือต่อกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2554). คู่มือครูที่ปรึกษาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : ยูเร็นส์อิมเมจกรุ๊ป.
- จตุกรณ นิสสัย. (2558). การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. งานนิพนธ์ การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ชูชาติ มงคลเมฆ. (2561). การพัฒนารูปแบบการพัฒนสมรรถนะครูแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ณัฐจิณา ใจสุทธิ. (2559). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านตรอกนอง (ประทีปวาริราษฎร์วิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. งานนิพนธ์ของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ปรมาภรณ์ สนธิ. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- พิศิษฐ์ แก้ววรรณะ. (2558). การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณพร กรดมาก. (2559). การพัฒนาคู่มือการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เสรี ตั้งเจริญ. (2558). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Biddle, V.S. (2009). Student Assistance Program Outcomes of Students at Risk for Suicide. **Dissertation Abstracts International**. 69(8) : 118.
- Kemmis, S & McTaggart, R. (1988). **The Action Research Planer** (3rd ed.). Victoria : Deakin University.

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี